

1. SCHOOLKOSTENBELEID MBO

Inleiding

Studeren aan het mbo brengt kosten met zich mee. Een belangrijk uitgangspunt bij het bepalen van de schoolkosten is dat studenten in het mbo, na betaling van het wettelijke les- of cursusgeld, onderwijs kunnen volgen en de examens kunnen afleggen om hun diploma te behalen. De onderwijsinstelling voorziet in de hiervoor noodzakelijke benodigdheden (basisuitrusting school). Studenten mogen *op basis van vrijwilligheid* voor eigen rekening onderdelen van de basisuitrusting aanschaffen. Hiernaast wordt verwacht dat de student beschikt over leermiddelen/computer die nodig zijn bij het volgen van onderwijs.

Artikel 8.1.4 WEB regelt dat de inschrijving niet afhankelijk mag worden gesteld van een andere dan een bij of krachtens de wet geregelde geldelijke bijdrage. Met andere woorden, alleen het les- en cursusgeld is een verplichte bijdrage.

Een andere geldelijke bijdrage mag bij de inschrijving niet van de studenten worden geëist. Het is de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het instellingsbeleid ten aanzien van schoolkosten te bepalen binnen de contouren van de wetgeving.

Schoolkosten

Bij de inschrijving voor een opleiding wordt met iedere student een onderwijsovereenkomst (OOK) afgesloten. In deze overeenkomst zijn de rechten en plichten van de student en de instelling vastgelegd. De student moet zich vóór inschrijving voor de opleiding een goed beeld kunnen vormen van de verwachte kosten van die opleiding. Met de invoering van de verplichte inschrijfdatum van 1 april betekent dit dat al vroeg bekend moet zijn wat de verwachte kosten voor de student zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de kosten van het voorgaande leerjaar. Het college publiceert daarom *vóór 1 april* voorafgaande aan het nieuwe schooljaar alle collegekosten die voor de opleiding gelden. Op deze manier ziet de student welke collegekosten verplicht (studiematerialenlijst) en welke vrijwillig zijn en kan hij van tevoren een inschatting maken van de mogelijk bijkomende kosten die voor het volgen van de opleiding moeten worden gemaakt. De vrijwillige bijdrage wordt apart geïnd. Dit valt buiten de onderwijsovereenkomst, gezien het niet-verplichte karakter van de vrijwillige bijdrage.

Het begrip schoolkosten omvat alles dat betrekking heeft op de kosten die gemaakt moeten worden voor het volgen van het onderwijs. Deze schoolkosten vallen uiteen in de volgende vier categorieën:

a. Les- of cursusgeld

Dit is de wettelijk vastgestelde verplichte bijdrage die elke student verplicht is te betalen. Indien de student zich heeft ingeschreven én de wettelijke bijdrage heeft voldaan, heeft hij recht op toegang tot het onderwijs en het examen.

b. Basisuitrusting school

Er dient een basisuitrusting aanwezig te zijn die de onderwijsinstelling zelf dient te regelen en te financieren, waarbij de kosten niet aan de student mogen worden doorberekend. Het gaat hier om alle onderwijsactiviteiten en de daarvoor benodigde inventaris die op basis van het betreffende kwalificatiedossier noodzakelijk zijn om studenten in staat te stellen het onderwijs te volgen en het diploma te behalen: de student moet daarmee de benodigde competenties kunnen verwerven.

c. Onderwijsbenodigdheden

Dit zijn benodigdheden voor persoonlijk gebruik die de student verplicht is zelf aan te schaffen, al dan niet via het college. Het betreft leermiddelen (studiematerialen) die noodzakelijk zijn om de opleiding te kunnen volgen en af te ronden. Deze leermiddelen zijn of worden eigendom van de student. Voor de start van de opleiding wordt per opleiding een vastgestelde materialenlijst gepubliceerd. Het college houdt de kosten voor leermiddelen zo laag mogelijk. Het ROC West Brabant vindt dat het mbo voor iedereen toegankelijk moet zijn en blijven. De student is niet verplicht deze materialen af te nemen via het college.

d. Vrijwillige bijdrage

Hier gaat het om kosten van extra voorzieningen, faciliteiten of opleidingsactiviteiten welke niet noodzakelijk zijn voor het volgen van een opleiding en het behalen van een diploma. De student heeft een vrije keuze of hij al dan niet deelneemt, dan wel deze zaken afneemt en betaalt. Het betreft hier de zogenaamde vrijwillige bijdrage. Indien een student geen gebruik wenst te maken van deze extra faciliteiten die het college aanbiedt, dan wel de vergoeding voor deze faciliteiten niet heeft betaald, vervalt het recht om gebruik te maken van deze extra faciliteiten. Let wel, dit kan voor het bevoegd gezag geen reden zijn de toegang tot het reguliere onderwijs en het examen te weigeren. Voor de start van de opleiding wordt per opleiding een specifiek overzicht van de extra voorzieningen, faciliteiten of opleidingsactiviteiten gepubliceerd. Het college doet al het mogelijke de vrijwillige bijdrage zo laag als mogelijk te houden, geeft nauwkeurig aan om welke extra voorzieningen het gaat en biedt de student de keuzemogelijkheid voor deelname.

Keuzedelen

Keuzedelen maken onderdeel uit van de beroepsopleiding en het college draagt alle kosten voor het onderwijs en examinering die nodig zijn voor het behalen van het diploma. Er zijn twee varianten waarbij extra kosten in rekening gebracht kunnen worden:

- Keuzedelen die net iets extra's bieden ten opzichte van de kosteloze variant mogen op basis van vrijwilligheid kosten met zich meebrengen. Dit keuzedeel moet dus ook gevolgd kunnen worden zonder de extra's.
- Keuzedelen waarbij het gezien de uitvoering onmogelijk is een variant aan te bieden die kosteloos is.

Kortom, een college mag dus extra kosten in rekening brengen voor keuzedelen, maar alleen wanneer is voldaan aan de minimale variant van de aanbodverplichting van keuzedelen door voldoende keuzedelen zonder extra collegekostenverplichtingen aan te bieden. Onderwijsbenodigdheden vallen niet onder extra kosten.

2. Uitwerking schoolkostenbeleid

In het eerste deel van dit beleidsplan zijn vier categorieën voor schoolkosten genoemd: het les- of cursusgeld, de basisuitrusting school, de onderwijsbenodigdheden en de vrijwillige bijdrage. In de praktijk is gebleken dat dit onderscheid niet voor de gewenste duidelijkheid heeft gezorgd. Hieronder worden deze categorieën verder uitgewerkt. De opsommingen in de toelichting zijn slechts voorbeelden. Het les- of cursusgeld wordt hier niet verder uitgewerkt, omdat het kader daarvan helder is.

Ten aanzien van de basisuitrusting school en de onderwijsbenodigdheden is er nog steeds een grijs gebied. Dit zorgt voor onduidelijkheid, en kan grond vormen voor conflicten en klachten over wat nu tot de basisuitrusting van de onderwijsinstelling behoort, en wat er van de student mag worden verwacht. Hieronder wordt het schoolkostenbeleid van het ROC West Brabant verder uitgewerkt.

Schooljaar 2019-2020

In januari 2019 wordt er een werkgroep schoolkosten ingericht. Deze werkgroep bestaat uit portefeuillehouders 'schoolkosten en leermiddelenbeleid', collega uit de afdeling financiële administratie en een collega marketing & communicatie. Met deze werkgroep worden we slagvaardiger en kunnen eventuele problemen snel worden opgelost.

De basisuitrusting school

Dit gaat over kosten die de school met de financiële middelen (lumpsum) uit de Rijksbekostiging moet betalen. De school wordt geacht om met de lumpsum, aangevuld door les- en cursusgeld, al die onderwijsactiviteiten (en daarvoor benodigde inventaris) te verrichten die noodzakelijk zijn om de student – op basis van het betreffende kwalificatiedossier – in staat te stellen het onderwijs te volgen en het diploma te behalen. De school dient zodanig te zijn uitgerust dat de noodzakelijke onderwijsactiviteiten en het examen uitgevoerd kunnen worden. Er dient een 'basisuitrusting school' aanwezig te zijn die de onderwijsinstelling zelf dient te regelen en te financieren (vanuit de lumpsum). Deze kosten zijn nader uitgewerkt in het [Servicedocument schoolkosten](#) wat uitgewerkt is door [JOB MBO](#), de [MBO Raad](#) en het [Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap](#).

Voor de overgrote meerderheid van de zaken zal het duidelijk zijn dat deze tot de basisuitrusting school behoren. Maar in sommige gevallen is het minder duidelijk omdat een aantal zaken zowel tot de basisuitrusting school kunnen behoren én ook voorkomen op de lijst met onderwijsbenodigdheden waarvan de student wordt geacht deze in zijn bezit te hebben. De volgende zaken vallen onder de basisuitrusting school die de instelling moet regelen en zelf (uit de lumpsum) moet bekostigen:

- intake en inschrijving en instaptoetsen (indien verplicht)
- introductiedagen of werkweken (indien verplicht)
- toetsen, examens en herkansingen
- opleidingsinformatie (website, intranet, studiegids, krant etc.)
- gereedschappen die tijdens de lessen moeten worden gebruikt en als deze eigendom blijven van de school, zoals oefenhoofden, hamers, zagen en ander gereedschap (hulpmateriaal voor handelingen die men zonder deze niet kan uitvoeren)
- verbruiksmaterialen die noodzakelijk zijn voor het verzorgen van praktijklessen, zoals ingrediënten voor kooklessen, de make-up set voor de schoonheidsspecialisten of bloemen voor bloemschiklessen voor zover deze geen eigendom worden van de student.

- ouderavonden/ diploma-uitreiking
- toegangspas(sen) voor school, onderwijsruimtes zoals OLC en mediatheek
- excursies en buitenschoolse activiteiten, die een verplicht onderdeel van het opleidingsprogramma zijn en waarvoor de school geen volwaardig alternatief op school kan bieden.
- kosten voor de stage, ook wel beroepspraktijkvorming (bpv) genoemd, bijvoorbeeld informatiemiddelen en beoordelingsinstrumenten
- de Elektronische Leeromgeving (ELO)

De student wordt de toegang tot de opleiding niet geweigerd omdat de student (nog) niet over de onderwijsbenodigdheden beschikt. De student mag wel aangesproken worden om zo snel mogelijk over de onderwijsbenodigdheden te beschikken.

Basisuitrusting leerbedrijf

Beroepsgerichte stages maken onderdeel uit van iedere beroepsopleiding.

[Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven \(SBB\)](#) erkent het leerbedrijf en kijkt daarbij of het bedrijf aan alle eisen voldoet om de student in de praktijk goed te kunnen begeleiden tijdens de stage. Het erkende leerbedrijf voorziet in wat de student nodig heeft om de stage te volgen (inclusief gereedschappen) binnen de bestaande wet- en regelgeving. Dit noemen we de basisuitrusting leerbedrijf. De student moet respectvol en zuinig omgaan met de basisuitrusting leerbedrijf. In specifieke gevallen kan het leerbedrijf aan de student vragen zelf te beschikken over een deel van de basisuitrusting. De student maakt met het leerbedrijf hierover afspraken over (gedeeltelijke) vergoeding.

Onderwijsbenodigdheden, te betalen door de student

Dit gaat over kosten waarvan normaal gesproken mag worden verwacht dat de student daar zelf voor verantwoordelijk is (en de kosten voor draagt). De school hoeft daarin niet te voorzien. Het gaat hierbij om onderwijsbenodigdheden die de student nodig heeft om de lessen (thuis) voor te bereiden, zoals schoolboeken, pennen, woordenboeken of een rekenmachine. Hiernaast gaat het om onderwijsmiddelen die afhankelijk zijn van persoonlijke kenmerken van de student (bijvoorbeeld sportkleding, werkkleding en of werkschoenen).

Als de student deze leermiddelen niet aan kan schaffen vanwege financiële problemen, dan kan de minderjarige BOL student een beroep doen op de voorzieningen die school heeft ingericht om hem financieel tegemoet te komen. Hierover is meer informatie te vinden op de [website tijdelijke-regeling-voorziening-leermiddelen](#).

Meerderjarige studenten kunnen studiefinanciering of een lening aanvragen.

De studenten zijn vrij te bepalen hoe en waar ze de onderwijsbenodigdheden aanschaffen. Zij kunnen dit zelf kopen op internet of in een winkel, maar ook bij de school. Ze kunnen het lenen van anderen, huren, nieuw of tweedehands, of op nog een andere manier verkrijgen. Bij (collectieve) inkoop door de school van deze zaken kan er voordeel ontstaan voor de studenten, omdat zij dan goedkoper uit kunnen zijn dan wanneer zij deze onderwijsbenodigdheden zelf moeten kopen of omdat zij het hele pakket in één keer op internet kunnen bestellen. Ook in dat geval beslist de student echter zelf of hij daaraan wil deelnemen.

Er zijn echter situaties denkbaar waarbij er maar één aanbieder is en de bovengenoemde keuzevrijheid voor de student wordt beperkt of niet aanwezig is. Bijvoorbeeld een reader die door de school is samengesteld, of om bepaalde licenties voor digitale leermiddelen. In deze

gevallen kan de school in overleg met de studentenraad afspreken dat er voor dat specifieke geval wordt afgeweken van de regel dat de student moet kunnen kiezen waar hij de onderwijsbenodigdheden verkrijgt. De student is desondanks vrij om deze zaken tweedehands, bijvoorbeeld via een oud-leerling, aan te schaffen, als de onderwijsbenodigdheden nog steeds bruikbaar zijn en aan alle eisen voldoen.

Het is de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling om tijdig te bepalen over welke onderwijsbenodigdheden de student hoort te beschikken. De student dient zich voor diens inschrijving een goed beeld te vormen van de kosten van de opleiding en dient geïnformeerd te zijn over de schoolkosten. Binnen ROC West-Brabant spreken we af dat opleidingen de lijsten onderwijsbenodigdheden voor schooljaar 2019-2020 vóór 1 april publiceren.

Onderwijsbenodigdheden studenten

- leermateriaal zoals (woorden-)boeken, softwarelicenties voor digitaal lesmateriaal en boeken,
- persoonsgebonden onderwijsbenodigdheden zoals sportkleding, werkkleding of werkschoenen.
- een laptop als er in overwegende mate wordt gewerkt met digitale leermiddelen.
- verbruiksmaterialen om thuis te oefenen en/of wanneer de student wil werken met ander materiaal dan het aanwezige basismateriaal, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van een opdracht.
- Readers worden zoveel als mogelijk digitaal aangeboden, maar ze mogen ook op de leermiddelenlijst geplaatst worden. De student kan niet verplicht worden deze af te nemen. Het staat een student vrij om op een andere wijze een reader te verkrijgen zoals zelf kopiëren van medestudenten, tweedehands over te nemen of digitaal te gebruiken.
- boeken/ licenties waar studenten over moeten beschikken voor de gekozen keuzedelen
- schoeisel, kleding etc. noodzakelijk in verband met het kunnen doorlopen van de opleiding is voor rekening van de student. De student heeft de keuze wel of geen logo, op het kledingstuk te bevestigen. Aan de kleding mogen functionele eisen worden gesteld. De student mag zelf weten waar het wordt aangeschaft.
- Studenten kunnen worden verwezen naar de leermiddelenlijst naar [Studers](#), [MBOwebshop](#) of andere aanbieder, zij zijn vrij te kiezen bij welke leverancier ze de boeken en licenties bestellen

Vrijwillige bijdrage, keuze voor de student

Dit gaat over kosten van extra voorzieningen, faciliteiten of activiteiten, die niet essentieel of noodzakelijk zijn voor het volgen en het met succes afronden van een opleiding. De student heeft een vrije keuze of hij deze zaken aan wil schaffen. Als hij besluit dat niet te doen, mag dat geen gevolgen hebben voor het kunnen volgen en afronden van zijn opleiding. Studenten kunnen niet verplicht worden deze zaken af te nemen. Maar als zij besluiten dat zij gebruik willen maken van deze extra activiteiten, dan moeten zij hier ook voor betalen. Het gaat hierbij om de kosten van:

- extra service bij de intake waar een student voorafgaande aan het studietraject vrijstelling kan aanvragen voor onderwijs en/of examinering aan de hand van vastgestelde procedures.

- softwarelicenties voor digitale boeken, abonnementen en auteursrechten voor gebruik buiten het opleidingsprogramma
- ge- en verbruiksmateriaal voor onderwijsactiviteiten die niet verplicht zijn voor het opleidingsprogramma
- excursies en buitenschoolse activiteiten buiten het opleidingsprogramma (o.a. sport)
- Excursies die geen onderdeel van het curriculum zijn mag een vergoeding gevraagd. Als een student niet deelneemt is er een vervangend programma voor de student.
- studentenfeesten
- extra materialen zoals schrijfmateriaal en mappen
- verzekeringen voor bijv. aansprakelijkheid en ongevallen
- borg en huur voor opbergkasten

Keuzedelen

Onder bepaalde voorwaarden is het toegestaan om kosten voor keuzedelen door te berekenen. De school moet ervoor zorgen dat voor een opleiding voldoende aanbod beschikbaar is uit keuzedelen waaruit een student kan kiezen waarvoor geen extra kosten berekend worden. Leermiddelen vallen niet onder de extra kosten.

Medezeggenschap van studenten

De student heeft via de studentenraad een stem bij het vaststellen van het schoolkostenbeleid. (artikel 8a.2.2) De studentenraad kan vanuit het perspectief van de student nagaan of de uitwerking schoolkostenbeleid volgens afspraken wordt uitgevoerd.

De studentenraad heeft instemmingsrecht over de hoogte en de besteding van de vrijwillige ouder- of deelnemer bijdrage en de wijze waarop deze bijdrage tussen deelnemer en bevoegd gezag wordt overeengekomen (artikel 8a.2.2 lid 3 sub d Web).

Het ROC West-Brabant wil studenten, studentenraad en de onderwijsteams maximaal betrekken bij het proces Leermiddelen en Schoolkosten. De studentenraad wordt gevraagd om in te stemmen met het schoolkostenbeleid en de vrijwillige bijdrage. Daarnaast wordt in de studentenraad het schoolkostenbeleid periodiek geëvalueerd.